

STAVOVI STUDENATA OSNOVNIH AKADEMSKIH STUDIJA UNIVERZITETA U BEOGRADU O ISHODIMA OBRAZOVANJA

Ivana Veselinović¹, Tamara Radojević² Jelena Kovačević³

^{1,2}Univerzitet u Beogradu, Fakultet za specijalnu edukaciju i rehabilitaciju, Beograd, Srbija

³Kriminalističko-policijski univerzitet, Beograd, Srbija

¹ivibarlov@yahoo.com, ²radojevic995@gmail.com, ³kovacevicj@live.com

Kratak sadržaj: Ishodi obrazovanja, predstavljaju skup znanja, veština i vrednosti koje studenti treba da razvijaju i stiču tokom studija. Ostvareni ishodi predstavljaju jedan od značajnih indikatora kvaliteta određenog studijskog programa, te je zato cilj rada bio da se ispita poznavanje i razumevanje koncepta, ishodi učenja, kao i stav studenata o značaju poznavanja ovog koncepta u cilju sticanja adekvatnog znanja, veština i vrednosti. Uzorak je činilo 380 ispitanik oba pola starosnog uzrasta od 19 do 24 godina, iz polja društveno humanističkih nauka, medicinskih nauka, tehničko-tehnoloških i prirodno matematičkih nauka osnovnih akademskih studija. Za potrebe istraživanja korišćen je posebno dizajnirani Upitnik. Dobijeni rezultati su pokazali da 49,2% ispitanika nije upoznato sa konceptom ishoda učenja, 21,5% ispitanika je delimično upoznato, ali da samo pretpostavlja šta znači, 20,3% ispitanika je čulo za navedeni termin, ali mu ne zna pravo značenje, dok je tek 9% ispitanika upoznato sa konceptom „ishodi učenja...Profesori na početku semestra upoznaju studente sa ciljevima i ishodima konkretnih nastavnih predmeta (34,50%), dok 44,60% ispitanika smatra da je važno da budu upoznati sa ishodima učenja, ali 49,70% ispitanika smatra da je poznavanje ishoda važno, ali ne i presudno za rad i učenje. U odnosu na organizaciju nastave, 49,20% ispitanika se izjasnilo da nije zadovoljno, 26,56% je delimično zadovoljno, 21,24% je zadovoljno i 2,00% je u potpunosti zadovoljno. U cilju unapređenja realizacije postavljenih ciljeva obrazovanja i postizanja viših nivoa kompetencija, ispitanici predlažu korišćenje savremenih informaciono-komunikacionih tehnologija, podsticanje motivacije za permanentno usavršavanje, rad na razvijanju socijalnih i komunikacionih veština, primenu kooperativnih metoda rada kroz grupni i tandemske rad. Rezultati istraživanja pokazuju da koncept „ishodi učenja, još uvek nije dovoljno poznat i da treba intenzivno raditi na boljoj informisanosti studenata.

Ključne reči: stavovi, ishodi učenja, organizacija nastave

STUDENTS ATTITUDES CONSIDERING EDUCATIONAL OUTCOMES DURING BACHELOR STUDIES IN BELGRADE UNIVERSITY

Abstract: Successful outcome in learning is determined by numerous factors such as curriculum organisation, learning strategies, content of curriculum, setting goals, interactions between teachers and students, available material resources, environment in which students learn, etc. One of the important indicators of the quality of a study program is student's achievements. Therefore, the aim of the paper was to examine the concept of "learning outcomes" and a student's attitude toward the importance of this concept. The sample consisted of 380 respondents aged 19 to 24 years, from the fields of social sciences and humanities, medical sciences, technical-technological sciences and mathematical sciences. In relation to the academic year, there were 13.21% of respondents in the first academic year, 19.73% in the second academic year, 25.00% in the third academic year and 42.10% in the fourth academic year. A specially designed Questionnaire was used. The obtained results showed that When asked if they were familiar with the concept of "learning outcomes", 49.20% of respondents said that they were not, 21.5% of respondents were partially familiar and only assumed what it meant, 20.30% of respondents have heard, but do not know what it means and only 9% of respondents are familiar with the concept of "learning outcomes". When asked whether professors introduced goals and outcomes of specific subjects, 34.50% of respondents answered they were informed, 44.60% of respondents think that it is important to be familiar with learning outcomes, while 49.70% think that it is important, but not crucial for work and learning. When asked about teaching organization, 49.20% of respondents said they were not satisfied, 26.56% that they are partially satisfied, while 21.24% are satisfied and 2.00% are completely satisfied. When asked how to improve the realization of educational goals and achieve a higher level of competencies, respondents suggested the use of modern information and communication technologies, increasing motivation for permanent training and developing cooperative methods when working in group. The results of the research show that the concept of "learning outcomes" is still not sufficiently known and that attention should be focused on informing students better.

Key words: attitudes, learning outcomes, teaching organization

1. UVOD

Uvođenjem koncepta ishoda učenja u proces reforme visokog obrazovanja u Evropi akcentovana je potreba definisanja i prepoznavanja konačnih ciljeva i zadataka određenog studijskog programa, delova programa, kao i

pojedinačnih kurseva[6]. Ishodi učenja su postali ključni blok u izgradnji Bolonjskih reformi, jer predstavljaju praktičan alat i metodološki pristup koji je usvojen kako bi se unapredila konkurentnost, transparentnost, prepoznavanje i mobilnost evropskog obrazovanja[1]. Ishodi obrazovanja, predstavljaju skup znanja, veština i vrednosti koje studenti treba da razvijaju i stiču tokom studija [2]. Najčešće se ishodi obrazovanja određuju i kao operacionalizovane kompetencije. Kompetencije predstavljaju dinamičku kombinaciju kognitivnih i metakognitivnih veština, demonstraciju znanja i razumevanja, interpersonalne, intelektualne i praktične veštine, kao i etičke vrednosti. Negovanje i razvoj ovih sposobnosti je cilj svih obrazovnih programa. Kompetencije treba da se razvijaju tokom celokupnog procesa obrazovanja i da se procenjuju na različitim nivoima programa. Neke kompetencije su u vezi sa predmetom proučavanja (specifične za polje studiranja), dok su druge opšte (zajedničke za sve studijske programe) [5]. Sa tog aspekta kompetencije se najčešće dele na područno specifične, koje se odnose na znanja i veštine specifične za određenu naučnu oblast i opšte koje su primenjive u različitim oblastima života i rada. U cilju sticanja što adekvatnijih kompetencija, ishodi učenja se dele na ishode koji se formulišu I definišu na nivou celokupnog studijskog programa[4], na nivou pojedinačnih nastavnih predmeta I na nivou pojedinačnih nastavnih jedinica u okviru nastavnog predmeta [3]. Uspeh u ostvarivanju postavljenih ishoda učenja determinisan je mnogobrojnim faktorima poput organizacije nastave, strategija učenja, sadržaja rada, zadataka koji se postavljaju, interakcije između nastavnika i studenata, dostupnih materijalnih resursa, okruženja u kome studenti uče i dr. Ostvareni ishodi predstavljaju jedan od značajnih indikatora kvaliteta određenog studijskog programa, te je zato cilj rada bio da se ispita poznavanje i razumevanje koncepta, ishodi učenja, kao i stav studenata o značaju poznavanja ovog koncepta u cilju sticanja adekvatnog znanja, veština i vrednosti.

2. METOD RADA I REZULTATI ISTRAŽIVANJA

Za potrebe istraživanja korišćen je posebno dizajnirani Upitnik koji se sastojao iz dve grupe pitanja. Prva grupa obuhvatala je pitanja vezana za opšte podatke ispitanika, dok se druga grupa pitanja odnosila na stavove studenata prema organizaciji nastave, kao i stav prema sticanju kompetencija kroz ostvarivanje definisanih ishoda učenja. Prikupljanje podataka realizovano je u periodu školske 2018/2019. godine

Uzorak je činilo 380 ispitanika. U odnosu na pol u uzorku je bilo 65,79% ispitanika ženskog pola i 34,21% ispitanika muškog pola, starosnog uzrasta od 19 do 24 godina. U odnosu na naučno polje bilo je iz polja društveno humanističkih nauka 42,00, medicinskih nauka 35,4%, tehničko-tehnoloških nauka 18,3% i prirodno matematičkih nauka 4,3%. U odnosu na studijske godine u uzorku je bilo 13,21% ispitanika I studijske godine, 19,73% II druge studijske godine, 25,00% III studijske godine i 42,10% ispitanika IV studijske godine.

Dobijeni rezultati podeljeni su u dve grupe: rezultati koji se odnose na opšti stav ispitanika prema studiranju i rezultati koji se odnose na poznavanje i razumevanje koncepta, ishodi učenja, kao i stav o značaju poznavanja ovog koncepta.

1. Opšti stav ispitanika prema studiranju

Tabela 1 Informisanost o Bolonjskom procesu

Iformisanost o konceptu studiranja po Bolonjskom procesu	%
u potpunosti	28,20%
delimično	61,00%
čula/čuo sam ali ne znam šta znači	9,60%
ne znam ništa o tome	1,10%

Tabela 2 Upis na željeni fakultet

Ukoliko bi morali ponovo da upisujete fakultet da li bi odabrali isti?	%
Ne	7,90
verovatno ne	19,80
ne znam	10,70
verovatno da	32,20
apsolutno da	29,40

Tabela 3 Motiv upisa na fakultet

Motiv upisa na fakultet	%
sticanje znanja i adekvatne kvalifikacije	48,60
lični i profesionalni razvoj	47,40
upoznavanje novih osoba, druženje i zabava	4,00

Dobijeni rezultati su pokazali da je 61% ispitanika delimično upoznato sa Bolonjskim procesom i da pretpostavlja šta on znači, 28,2% ispitanika je upoznato sa Bolonjskim procesom u potpunosti, dok je 10,7% ispitanika čulo za ovaj proces, ali ne zna šta on tačno znači (Tabela 1). Na pitanje da li ste upisali željeni fakultet i ako bi imali priliku da ponovite upis da li bi odabrali isti fakultet 61,6% ispitanika je odgovorilo da je upisalo željene fakultete (Tabela 2) i ne bi ih ni pri mogućnosti ponovnog izbora menjalo (Tabela 3). Na pitanje šta vas je motivisalo da upišete fakultete za 48,6% ispitanika je to sticanje znanja i adekvatne kvalifikacije, za 47,5% lični i profesionalni razvoj, dok je za 4,00% ispitanika upoznavanje novih osoba, druženje i zabava (Tabela 4).

2. Poznavanje i razumevanje koncepta „ishodi učenja,,

Tabela 4 Poznavanje koncepta „ishodi učenja,,

Poznavanje koncepta „ishodi učenja,,	%
nije mi poznat koncept „ishodi učenja,,	49,20%
delimično sam upoznat ali ne znam šta znači	20,30%
delimično sam upoznat ali samo pretpostavljam šta znači	21,50%
upoznat sam sa konceptom i značenjem	9,00%

Tabela 5 Upoznavanje sa ciljevima i ishodima nastavnih predmeta

Ciljevi i ishodi nastavnih predmeta	%
Uvek	34,50
Povremeno	28,80
Retko	23,20
Nikada	8,50
ne znam	5,10

Tabela 6 Mišljenje o važnosti poznavanja ciljeva i ishoda predmeta

Važnost poznavanja ishoda	%
izuzetno je važno	44,60
važno je, ali ne presudno	49,70
uopšte nije važno	5,70

Tabela 7 Zadovoljstvo organizacijom nastave

Organizacija nastave	%
u potpunosti zadovoljan/na	2,00
zadovoljan/na	21,24
delimično zadovoljan/na	26,56
nezadovoljan/na	49,20
u potpunosti nezadovoljan/na	1,00

Na pitanje da li su upoznati sa konceptom „ishodi učenja“, 49,2% ispitanika se izjasnilo da im nije poznat koncept ishoda učenja, 21,5% ispitanika je delimično upoznato i da samo pretpostavlja šta znači, 20,3% ispitanika je čulo za navedeni termin, ali mu ne zna pravo značenje, dok je tek 9% ispitanika upoznato sa konceptom „ishodi učenja“, (Tabela 4). Kako su razumeli značenje koncepta „ishodi učenja“, većina ispitanika je navela da je to osnovno znanje koje je potrebno za struku i razvoj ličnosti, da podrazumeva sticanje znanja koje će biti primenjeno u praktičnom radu (na poslu), da je to ono što se očekuje da osoba na kraju učenja zna ili je sposobna da uradi, da je to sposobnost primene teorijskog znanja u praksi, razvoj komunikacijskih veština, kritičkog mišljenja..., da su ishodi učenja očekivanja šta student/učenik treba da zna nakon završenog određenog kursa ili nakon određenog vremena, da se odnose na sticanje kvalifikacije tokom studiranja koja treba da doprinese efikasnijem zaposlenju i boljoj i progresivnijoj budućnosti, da ishodi učenja podrazumevaju usvajanje konkretnih i specifičnih znanja iz različitih naučnih oblasti, razvoj kritičkog mišljenja i sposobnosti u rešavanju konkretnih problema... Na pitanje, da li su ih profesori upoznali sa ciljevima i ishodima konkretnih nastavnih predmeta, 28,80% ispitanika je odgovorilo da takve informacije dobija povremeno, dok je 34,50% ispitanika je odgovorilo da su ih profesori na početku nastave upoznali sa ciljevima i ishodima nastavnog predmeta (Tabela 5) 44,6% ispitanika smatra da je važno da budu upoznati sa ishodima učenja, dok 49,70% ispitanika smatra da je poznavanje ishoda važno, ali ne i presudno za rad i učenje. U odnosu na organizaciju nastave, 49,20 ispitanika se izjasnilo da nije zadovoljno, 26,56% je delimično zadovoljno, 21,24% je zadovoljno i 2,00% je u potpunosti zadovoljno. Na pitanje kako unaprediti realizaciju postavljenih ciljeva obrazovanja i postići viši nivo kompetencija, ispitanici predlažu korišćenje savremenih informaciono-komunikacionih tehnologija, podsticanje motivacije za permanentno usavršavanje, rad na razvijanju socijalnih i komunikacionih veština, razvijanje kritičkog mišljenja i samostalnosti u planiranju i izvršavanju obaveza i primenu kooperativnih metoda rada kroz grupni i tandemske rad.

3. ZAKLJUČAK

Rezultati istraživanja pokazuju da koncept „ishodi učenja“, još uvek nije dovoljno poznat i da treba intenzivno raditi na boljoj informisanosti studenata o ovom konceptu, jer adekvatno poznavanje ishoda učenja omogućava studentima da usmere pažnju na bitne sadržaje za njihovu struku, kako bi efikasnije dolazili do kvalitetnih znanja, a samim tim postigli i bolju konkurentnost na tržištu.

4. LITERATURA

- [1] Adam, S. (2006). *An introduction to learning outcomes: A consideration of the nature, function and position of learning outcomes in the creation of the European Higher Education Area*. Journal of the European Higher Education Area, Chapter B – Introducing Bologna Objectives and Tools, B. 2.3-1, 1-24.
- [2] González, J., Wagenaar, R. (2008). *Universities contribution to the Bologna Process - An introduction* (2nd Edition), Bilbao: Universidad de Deusto.
- [3] Hussey, T., Smith, P. (2008). *Learning outcomes: a conceptual analysis*. Teaching in Higher Education, 13(1) 107-115.
- [4] Kennedy, D. (2007). *Writing and Using Learning Outcomes*. Cork: University College Cork
- [5] Lokhoff, J. Wegewijs, B., Durkin, K., Wagenaar, R., González, J., Isaacs, A. K., Donà dalle Rose, L. F., Gobbi, M. (Eds) (2010). *A Tuning Guide to Formulating Degree Programme Profiles - Including Programme Competences and Programme Learning Outcomes*. Bilbao: Universidad de Deusto.
- [6] Lungulov, B. (2015). *Analiza ishoda učenja kao indikatora kvaliteta visokog obrazovanja* (doktorska disertacija), Univerzitet u Novom Sadu-Filozofski fakultet, odsek za pedagogiju